

NECESITATEA IMPLEMENTĂRII MODELULUI „BALANȚA SCORECARD” ÎN EVALUAREA PERFORMANȚELOR PRIVIND DEZVOLTAREA DURABILĂ A ÎNTREPRINDERILOR

Viorel MIRON

Academia de Studii Economice din Moldova

Logica economică presupune că întreprinderea trebuie să efectueze o activitate eficientă din punct de vedere economic, și anume: să obțină venituri superioare cheltuielilor sale, precum și să creeze valoare adăugată.

Cuvinte-cheie: *balanța Scorecard, dezvoltare durabilă, strategie, perspectivă, sustenabil.*

NÉCESSITÉ DE METTRE EN ŒUVRE LA „BALANCE SCORECARD” EN CONTEXTE D'ÉVALUATION DU RENDEMENT SUR LE DÉVELOPPEMENT DURABLE DES ENTREPRISES

La logique économique implique que l'entreprise doit exercer une activité économiquement efficace, c'est à dire à produire un revenu supérieur aux frais, et de son travail de création de valeur ajouté.

Mots-clés: *Balance Scorecard, développement durable, la stratégie, les perspectives, sustainable.*

Cel mai reprezentativ obiectiv al unei întreprinderi este maximizarea valorii acesteia. Totodată, „comportamentul pur” de sporire a valorii urmează a fi „corectat” cu preocuparea față de responsabilitatea socială prin sporirea interesului și al altor persoane care depind de compania respectivă, acestea fiind considerate persoane interesate (*eng. stakeholders*). Astfel, este important ca parcursul de maximizare a valorii companiei să fie însoțit neapărat și de sporirea „averii” tuturor stakeholder-ilor. Efectele activității întreprinderii asupra altor persoane, dar și asupra mediului (externalități) trebuie să poarte doar caracter pozitiv prin sporirea simpatiei și sprijinului mediului în care își desfășoară activitatea.

Rolul întreprinderilor în cadrul unei economii este unul esențial pentru determinarea potențialului acesteia. Oricare întreprindere nu există fără a avea conexiuni cu economia unui stat, astfel încât rezolvarea problemelor economice, sociale și de mediu prin intermediul întreprinderii capătă un caracter tot mai pronunțat. Această tendință este una evidentă pentru țările cu economie de piață, indiferent de implicația statului în activitatea economică. Practica statelor economic dezvoltate indică asupra faptului că doar având o bază economică dezvoltată pot fi atinse rezultate eficiente și în alte domenii, iar rolul întreprinderii este unul esențial în acest sens.

Astfel, situația în care se află, dar și de care depinde economia națională, depinde, în mare măsură, de capacitățile întreprinderilor de a asigura spor eficienței activităților lor, de capacitatea acestora de a evolua în calitate de factor stabilizator al economiei. Starea actuală a economiei Republicii Moldova rămâne a fi una foarte volatilă. Începând cu primele reforme efectuate în cadrul economiei, speranța privind îmbunătățirea situației economice a țării, atingerea unei stabilități economice și sociale ține în special de dezvoltarea antreprenoriatului.

În conformitate cu datele Biroului Național de Statistică, în perioada ianuarie-iunie 2012 produsul intern brut a constituit, în valoare nominală, 39295 mil. lei, atestându-se, în termeni reali, un spor de 0,8% în comparație cu perioada ianuarie-iunie 2011.

Totodată, se atestă o diminuare (cu 0,1%) a valorii adăugate brute produse în sectorul de bunuri în raport cu perioada similară a anului trecut. Aceasta a condus la diminuarea PIB cu 0,2%. Valoarea adăugată brută din activitatea de industrie s-a majorat cu 1,1% față de perioada analogică a anului precedent, influențând pozitiv, cu 0,2%, evoluția produsului intern brut. Contribuția sectorului de bunuri la formarea produsului intern brut a constituit în perioada de referință 21,5%.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de servicii s-a majorat comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent cu 1,9%, contribuind la sporirea produsului intern brut cu 1,2%. Comerțul cu ridicata și cu amănuntul a fost ramura de activitate care a înregistrat cea mai mare creștere a valorii adăugate brute, cu 4,1%, urmată de construcții – cu 3,1% și de alte activități aferente serviciilor – cu 1,0%. Contribuția sectorului de servicii la formarea produsului intern brut a constituit, în perioada de referință, 64,8%.

Volumul impozitelor pe produse colectat la Bugetul Public Național s-a diminuat cu 0,7% în raport cu perioada similară a anului precedent, influențând negativ (-0,1%) evoluția produsului intern brut. Totodată, în perioada de referință volumul impozitelor pe produse a contribuit la formarea produsului intern brut cu 16,3%.

Este important să menționăm că efectele economice, sociale și de mediu ale întreprinderilor trebuie evaluate într-un mod coordonat și luate în considerare în procesele decizionale, iar acestea să ofere un echilibru între obiectivele pe termen scurt și cele pe termen lung, între rezultatele dorite și factorii care contribuie la atingerea acestora, între obiectivele greu de a fi atinse și obiectivele mai modeste ale întreprinderilor.

Modelul strategic pentru dezvoltarea durabilă a unei întreprinderi urmează să includă elemente importante, precum: valorile fundamentale ale acesteia, obiectivele strategice, integrarea iminentă a pilonilor dezvoltării durabile. În aceste sens, Strategia Lisabona a UE* vine să confirme acest fapt, unul din obiectivele acestei strategii fiind dezvoltarea unei economii bazate pe o creștere economică durabilă.

Totodată, la acest capitol Republica Moldova, conform unor indicatori care caracterizează dezvoltarea durabilă, are rezerve, cel puțin față de statele vecine (Tab.1):

Tabelul 1

Indicatori care caracterizează dezvoltarea durabilă (R.Moldova, România, Ucraina)

Nr. crt.	Indicator (a. 2010)	R. Moldova	România	Ucraina
1	PIB, cap locuitor, dolari SUA Locul în lume	1240,8 134	7360,4 69	10079,2 57
2	Speranța de viață la naștere, ani	69,1	73,5*	70,4
3	Indicele dezvoltării umane Loc în lume	0,649 111	0,781 50	0,729 76

*- anul 2009

Sursa: elaborat de autor conform datelor statistice.

Oricare întreprindere din Republica Moldova urmează să abordeze sistematic aspectele de mediu pentru a controla impactul activităților, produselor și serviciilor sale asupra mediului înconjurător. Sunt importante, în acest context, identificarea aspectelor de mediu ale întreprinderii și implementarea măsurilor necesare pentru a le controla, inclusiv prin investițiile în capitalul fix ce ține de protecția mediului. La acest capitol, în Republica Moldova se atestă o diminuare constantă a alocațiilor în acest sector (Fig.1).

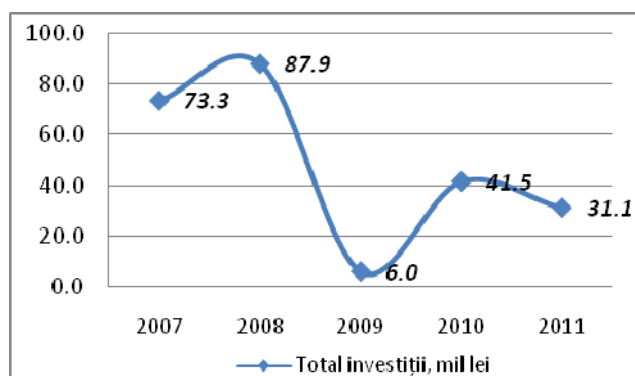

Fig.1. Investiții în capital fix pentru protecția mediului și folosirea rațională a resurselor naturale (exclusiv ameliorarea).

Sursa: elaborată de autor, conform datelor statistice ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova.

Este important a menționa că în perioada 2009-2011 nu au fost efectuate investiții pentru protecția aerului atmosferic. Aceasta în condițiile în care cantitatea de poluanți emiși în atmosferă de la toate sursele de poluare în această perioadă (2009-2011) a fost una semnificativă.

* Strategia Lisabona a fost adoptată de către Consiliul European extraordinar de la Lisabona din 23-24 martie 2000 și reînnoită de către Consiliul European de la Bruxelles din 22-23 martie 2005.

Tabelul 2

Poluanți emiși în atmosferă de la toate sursele de poluare

	2009	2010	2011
În total cantitate de poluanți, <i>mii tone</i>	292,7	220,6	211,8
Cantitate de poluanți pe cap de locuitor, kg	80,0	61,9	59,5

Sursa: elaborat de autor în baza Anualelor Inspectoratului Ecologic de Stat, perioada 2009-2011.

În același timp, se constată un spor continuu al rezultatelor financiare ale agenților economici și al rentabilității economice a acestora (Fig. 2 și 3):

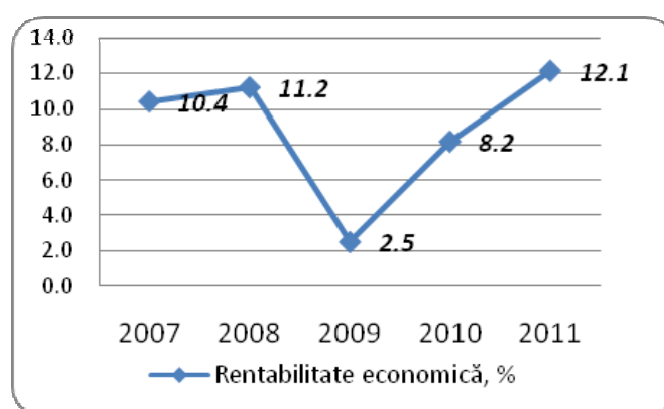

Fig.2. Dinamica rentabilității economice a întreprinderilor în perioada anilor 2007-2011.

Sursa: elaborată de autor, conform datelor statistice ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova.

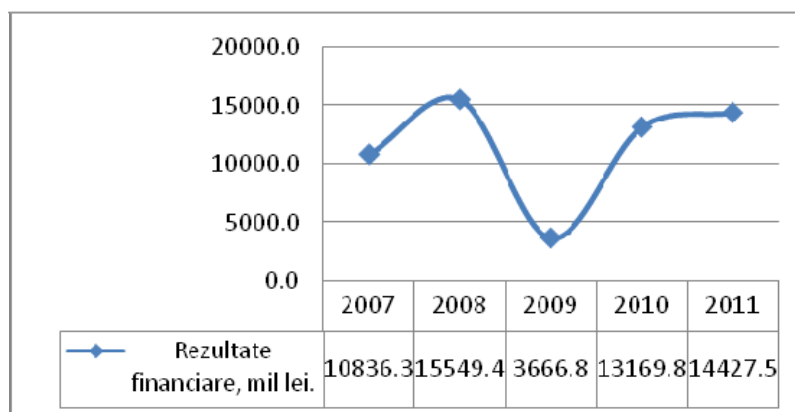

Fig.3. Evoluția rezultatelor financiare ale agenților economici în perioada 2007-2011 (profit până la impozitare).

Sursa: elaborată de autor, conform datelor statistice ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova.

Datele prezentate în figurile de mai sus indică asupra faptului că companiile în activitatea lor nu ierarhizează aspectele de mediu în funcție de rezultatele financiare, respectiv nu contribuie la îmbunătățirea și minimizarea impactului semnificativ asupra mediului, în raport cu rezultatele financiare obținute.

În acest sens, se impune implementarea de către întreprinderi a unor tehnologii nonpoluante, dotarea acestora cu mijloace performante de purificare a emisiilor.

Doar prin intermediul unui sistem de management de mediu integrat se vor putea dezvolta afaceri prospere în spiritul dezvoltării durabile.

Respectarea cerințelor de mediu din partea unei întreprinderi presupune existența unui sistem care ar identifica impactul pe care îl are întreprinderea asupra mediului, precum și modalitățile de minimizare a acestui impact. Acest sistem urmează să măsoare gradul în care întreprinderile se conformează unui management de mediu raportat unor cerințe, care trebuie să fie suficient de flexibil, astfel încât să permită acestora să-și integreze obiectivele de afaceri în acest sistem, și nu invers.

În acest scop, întru generarea inițiativelor, dar și pentru stabilirea priorităților, Robert S. Kaplan* și David P.Norton** au introdus conceptul Balanced Scorecard, prezentându-l drept un instrument pentru măsurarea managementului performanței, conform căruia obiectivele întreprinderii sunt structurate în: *Financiar*, *Clienți*, *Procese Interne*, *Creștere și Dezvoltare*.

Aceste perspective vin să asigure un echilibru între obiectivele pe termen scurt și cele pe termen lung, între rezultatele dorite și factorii care contribuie la atingerea acestora, între obiectivele greu de atins și obiectivele mai modeste. În esență, acestea reprezintă un sistem strategic pentru managementul întreprinderii, fiind folosit în procesul decizional al acesteia. Schematic, acesta este prezentat în figura de mai jos:

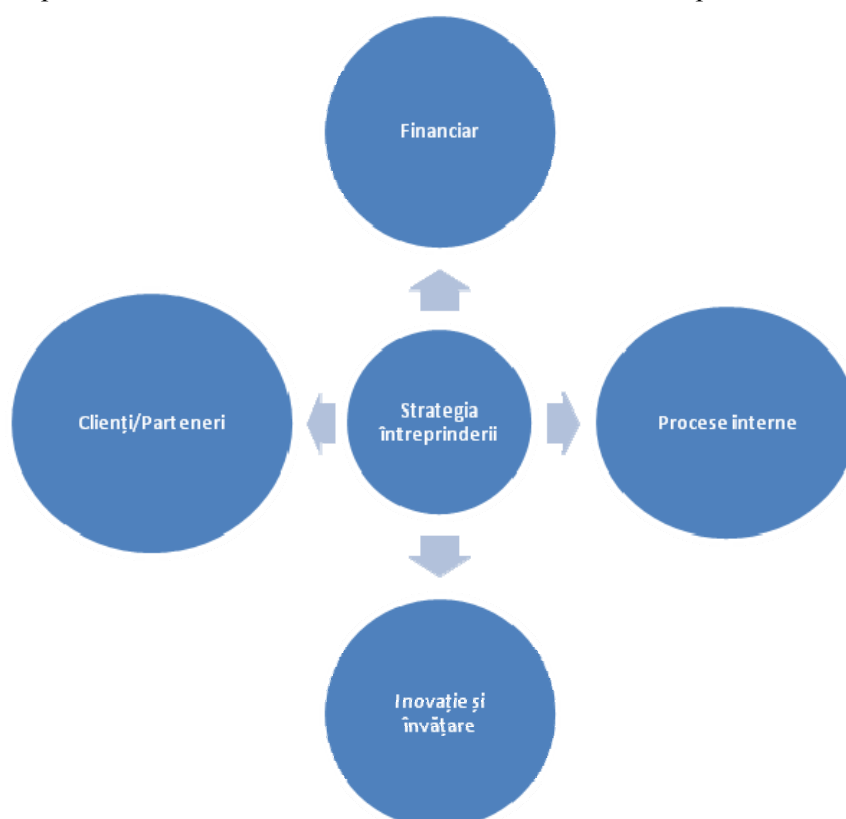

Fig.4: Perspectivele de strategie ale întreprinderii conform Balanced Scorecard.

Sursa: elaborată de autor.

Conform figurii de mai sus, perspectivele unei strategii de întreprindere țin de:

- **Perspectiva financiară** – concentrarea întreprinderii în special pe realizarea de profituri.
- **Perspectiva clienți** – orientarea spre satisfacerea nevoilor clienților.
- **Perspectiva procese interne** – concentrarea pe operațiunile interne ale companiei.
- **Perspectiva Inovație și învățare** – determină capacitatea întreprinderii de a face inovații, a îmbunătăți și de a învăța.

Dacă la aceste 4 perspective adăugăm și cele 3 direcții ale dezvoltării durabile, vom avea ca fiind structurată „harta strategică” a întreprinderii (Tab.2).

* Profesor la Harvard Business School

** Consultant de management

Tabelul 3

„Harta strategică” a întreprinderii conform Balanced Scorecard

Perspective strategice	Financiară	Sporirea valorii întreprinderii	Identificarea companiei ca una „verde”	
	Clienți/parteneri	„Pilotarea” fluxului și satisfacției clienților/partenerilor		Activități în folosul comunității
	Procese interne	Identificarea proceselor interne care necesită ameliorare, în special a celor cu impact asupra satisfacției clienților și respectării obiectivelor financiare	Implementarea standardelor de ecomanagement întru minimizarea efectelor activității asupra mediului (ISO 14000)*	Condiții sporite de activitate
	Inovație și învățare	Identificarea determinantilor creșterii și progresului pe termen lung	Instruire continuă	
		<i>Economică</i>	<i>Mediu</i>	<i>Social</i>
	Strategia dezvoltării durabile a întreprinderii			

Sursa: elaborat de autor.

Datele din tabel indică asupra faptului că Balanța Scorecard este un model care poate integra dimensiunile calitative și de mediu ale sistemului de management al controlului într-o companie. Această „hartă strategică” impune managerii să ia în calcul nu doar factorul economic, ci și factorul de mediu și cel social.

Strategia întreprinderii trebuie să creeze o viziune clară referitoare la direcția spre care aceasta se îndreaptă. Doar o strategie acceptată de către majoritatea persoanelor interesate are șanse să fie implementată cu succes, să fie flexibilă și durabilă.

Posibilitatea realizării dezvoltării durabile a Republicii Moldova poate avea un caracter „afirmativ”, dar condiționat de îndeplinirea unor cerințe, performanța în acest sens fiind dependentă de o serie de factori.

Republica Moldova dispune de mai multe strategii la nivel sectorial, care ar avea ca impact creșterea economică sustenabilă, dar până la moment nu există o strategie de dezvoltare durabilă adoptată. La acest capitol avem rezerve; or, majoritatea statelor UE deja implementează cu succes asemenea strategii, care sunt absolut necesare și îndreptate spre o dezvoltare durabilă, dar și spre o vizibilitate și încadrare în context internațional.

Bibliografie:

1. Роберт С. Каплан, Дейвид П. Нортон. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. - Москва: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003.
2. Исак А. Зеленая экономика – шанс для устойчивого развития Молдовы // Экономическое обозрение, № 7.
3. Dînga E. (coordonator). Surse de finanțare a dezvoltării durabile a României. - București: Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul de cercetări financiare și monetare „Victor Slăvescu”, 2006.

Prezentat la 31.10.2012

* Standard internațional care specifică cerințele pentru un sistem de management de mediu, care să permită unei companii să formuleze și să implementeze o politică și obiective ce iau în considerare cerințele legale cu privire la aspectele semnificative de mediu. Standardul nu stabilește criterii specifice de performanță de mediu. Scopul standardului este de a susține protecția mediului și de a preveni poluarea. Creat de Organizația Internațională pentru Standardizare (ISO).